

PAGINA TÂNĂRULUI CERCETĂTOR

Ruslan GRECU

ÎNFIINȚAREA ȘI PRIMII ANI DE ACTIVITATE A SCHITULUI RĂCIULA

CZU:94(478):27-523

<https://doi.org/10.52603/rec.2024.35.16>

Rezumat

Înființarea și primii ani de activitate
a Schitului Răciula

În secolul al XVIII-lea, între râurile Prut și Nistru au fost întemeiate mai multe așezăminte monahale, care au avut de-a lungul anilor un rol important în păstrarea și dezvoltarea tradițiilor morale și spirituale ale neamului românesc. Una dintre acestea este mănăstirea Răciula care, spre deosebire de alte mănăstiri, a fost întemeiată cu aprobarea Voievodului Țării Moldovei, Constantin Alexandru Ipsilanti. Cunoașterea actului de întemeiere a acestui așezământ este importantă, deoarece studiind contextul, precum și procesele politice și sociale în care a luat ființă Schitul Răciula, putem aprecia la justa valoare donațiile făcute de străbunii noștri, care și astăzi vorbesc despre generozitate atunci când vine vorba de Biserică. Moșia, care până la etapa respectivă era parte componentă a localității Nișcani, este donată cu pădure, matca râului Ichel și pământ arabil pentru a servi ca surse de existență și loc de construire a noului schit. Mai mult ca atât, pentru început sunt construite o biserică, clopotnița și câteva chilii pentru locuitori. Nu în cele din urmă, această vatră monahală, atât la înființare, cât și acum, ne-a consolidat în jurul său, dovedind că suntem un singur popor cu aceleași tradiții ortodoxe, unind în permanență cele două maluri ale Prutului.

Cuvinte-cheie: Răciula, fondare, reorganizare, donație, schit, stareț.

Резюме

Основание и первые годы деятельности
Рэчульского скита

В XVIII веке между Прутом и Днестром было основано множество монашеских поселений. На протяжении многих лет они играли важную роль в сохранении и развитии морально-духовных традиций румынской нации. Одним из них является монастырь Рэчула, который, в отличие от других монастырей, был основан с одобрения воеводы Молдовы Константина Александру Ипсиланти. Знание документа об основании этого поселения важно, потому что, изучая контекст, а также политические и социальные процессы, при которых возник монастырь Рэчула, мы имеем возможность оценить пожертвования наших предков, которые даже сегодня свидетельствуют о их щедрости по отношению к церкви. Поместье, которое ранее являлось составной частью села Нишкань, было передано в дар вместе с лесом, руслом реки Икель и пахотными землями, которые служили источником существования и местом для строительства нового

монастыря. Изначально были построены церковь, колокольня и кельи для жильцов. И последнее, но не менее важное: этот монашеский очаг, как в начале, так и сегодня, объединяет вокруг себя людей с двух берегов Прута, доказывая, что мы – один народ с едиными православными традициями.

Ключевые слова: Рэчула, основание, реорганизация, дарение, скит, настоятель.

Summary

Foundation and first years of activity of the Raciula
Skete (Monastery)

The goal of this study is to analyze the foundation of the Răciula Monastery. In the 19th century, in the area between the Dniester and Prut rivers, the process of building new monastic settlements began; over time, these monasteries played a big role in the development and sustainability of the moral and spiritual traditions of the Romanian people. The Răciula monastery was founded with the approval of Constantin Alexandru Ipsilanti, the Ruler of Moldova himself. Knowledge of the foundation of this monastic place is very valuable, because only by recognizing the political and social processes of its construction can we truly appreciate the real participation of our ancestors, who to this day express their generosity towards the Church and all that is sacred. The estate, which at that time was part of the Niscani estate, was donated along with the Ichel River and arable land, which served as a source of life, as well as a site for the construction of a new monastery. In addition, a church, a bell tower and quarters for the monks were built from the very beginning. Finally, this monastic temple, even at its founding and to this day, united us, once again proving that we are one people, with the same Orthodox traditions, always connecting the two banks of the Prut River.

Key words: Răciula, foundation, reorganization, donation, skete, prior.

Trebuie să menționăm că la Călărași există patru mănăstiri – Răciula, Frumoasa, Hârbovăț și Hârjauca, fiecare dintre ele purtând o încărcătură spirituală aleasă, întrucât de-a lungul timpului s-au impus ca veritabili străjeri ai credinței și valorilor naționale. Aceste așezăminte monahale sunt printre cele mai frumoase din punct de vedere estetic și cu o trăire duhovnicească selectă.

În studiul nostru, ne vom axa mai detaliat pe istoria fondării mănăstirii situate în satul Răciula. Localitatea este așezată în zona de codru a Orheiului

și a fost atestată documentar pentru prima oară la 25 iulie 1599, în timpul domniei lui Ieremia Movilă (MEF 1961: 163).

La rândul său, schitul Răciula este atestat documentar tocmai la sfârșitul secolului al XVIII-lea, sursele documentare vorbesc despre anul 1798, când acesta e menționat într-un act de donație (MEF 2008: 323). Astfel, la 15 iunie, preoții Ioan Hare și Leonte Bărănaclul, precum și Andrei Roșca, Ioniță Roșca, Semion Stratan, Constantin Stratan, dar și alte rude ale celor menționați, întocmesc o scrisoare de donație în care, invocând pe milostivul Dumnezeu, anunță că au înființat un schit pe moșia lor de baștină, și anume Nișcani din Orhei. Construcția s-a făcut cu contribuția celor menționați, precum și a rudelor lor, într-o poiană pe nume Răciula, identificată ca „fiind moșia lor și o construiesc în cinstea Preasfintei Născătoare de Dumnezeu” (MEF 2008: 323).

Semnatarii acestei scrisori de donație au mărturisit că au separat o parte din posesiunile moșiei Nișcani, câmp și pădure, atât cât au socotit de cuviință că vor îndestula aproximativ 50 de monahi care urmau să locuiască în schitul nou-înființat. Din scrisoare mai aflăm că delimitarea hotarelor a fost efectuată la 31 mai 1798. Mai reținem că această mărturie de hotărnicie a fost semnată de Niculai Dumbravă și Iordache Haitul, precum și de toți răzeșii și a fost întărită de Ioniță Canano, spătar de Orhei (MEF 2008: 323).

Observăm că, la fel ca în documentele medievale, acest act prezintă ideea de sacru și transcendent, semnatarii spunând că fac respectiva donație schitului Răciula pentru pomenirea răposaților moși ai lor, a părinților și a lor negreșit, cerând ca să fie pururea pomeniți la Jertfelnic. La fel, din text desprindem dorința ca dania lor să fie folosită în pace și nimeni să nu caute pricină, nici răzeșii din hotarele schitului, nici alții, subliniind totodată că donația a fost făcută Bisericii și manifestând dorința ca „a ei să rămână în veci” (Ганицкий 1883: 545).

Din acest document aflăm cine sunt întemeietorii schitului Răciula, dar și averea cu care este înpropriat în așa măsură încât să fie suficientă pentru a întreține cincizeci de locuitori, care urmau să se hrănească din terenurile arabile și pădurea ce se aflau în hotarele donației. Presupunem că donația a fost destul de semnificativă, întrucât cincizeci de persoane necesitau fonduri importante, ca să nu mai vorbim de faptul că și clădirile schitului trebuiau întreținute.

După întocmirea actului de donație pe care l-am menționat mai sus, unele dintre persoanele amintite, Andrei Roșca și Simion Stratan, l-au prezentat la 1 decembrie 1799 domnului Țării Moldovei, Voievod Constantin Alexandru Ipsilanti, și i-au adus la cu-

noștință hotărârea lor, cerând act domnesc de confirmare. Astfel, Alexandru Ipsilanti l-a împuternicit pe boierul Constantin Balș, logofăt al Țării de Jos, să ia cunoștință de actul de donație (MEF 1961: 325)1.

Important pentru studiul nostru este că în actul emis de domnitor sunt menționați toți donatorii, care sunt și ctitorii acestui așezământ. Așadar, din document aflăm despre: mazilii Neculae Dumbravă și Iordache Haitul, răzeșii Ion Hare, Andrei Roșca, Ioniță Roșca, Simion Stratan, Constantin Stratan, Vasile Stratan, Grigore Stratan, Vârlan Stratan, Ion Harea, Maftai Stratan, Tănașă Bărăiac, Manolache Bărăiac, Irofti Harea, Grigore Harea, preot Costea Bărăiac.

Documentul domnesc descrie în continuare procesul de delimitare a hotarelor noului schit, la care au mers la fața locului toți semnatarii, răzeșii și alți vecini ai moșiei Nișcani. Procesul de măsurare a donației este caracteristic epocii și a fost marcat cu stejari și pietre ca semn.

Un alt document (datat 15 iunie 1798) a fost depus la cancelaria domnească, care confirma întemeierea comunității monahale de la Răciula cu binecuvântarea mitropolitului însuși, Iacov Stamate al Moldovei. Considerăm că acest act este în sine o binecuvântare a celor mai înalte structuri ecleziastice necesare pentru înființarea acestei obști monahale. Din acesta ni se pune la cunoștință hotarele schitului, după care mitropolitul adăuga că construcția schitului a fost făcută „cu a lor cheltuială și osteneală” (MEF 2008: 323).

În istoriografie există mai multe opinii cu privire la data înființării schitului de la Răciula. Astfel, Mircea Păcurariu susține că acesta a fost deschis în 1797, opinie împărtășită ulterior și de Gheorghiu Ciocoi (Păcurariu 1993: 42; Ciocoi 2004: 58). La rândul său, Manole Brihuniță afirmă că procesul de întemeiere a schitului a început un an mai târziu (1798), când au fost ridicate o biserică, clopotnița (ambele din lemn) și câteva chilii mici. Această afirmație a fost susținută de Vadim Șterbate (Brihuneț 2013: 513; Șterbate 2019: 139).

Noi, la rândul nostru, considerăm că anul înființării schitului Răciula este 1799, când domnul Constantin Alexandru Ipsilanti și Mitropolitul Iacov Stamate au întărit și binecuvântat actul de donație (MEF 2008: 323-325). Conform regulilor bisericești, pentru deschiderea schitului și, ulterior, pentru construirea bisericii era necesară aprobarea Ierarhului.

Despre prezența în schitul Răciula a obștii monahale condusă de stareț în 1804 mărturisește și un document, emis de mitropolitul Moldovei Veniamin la 25 februarie a aceluiași an (Mihailovici 1937: 144-145).

De asemenea, este important să menționăm câteva date despre primele biserici din acest schit. Manole Brihuneț afirmă că prima biserică cu hramul „Nașterea Maicii Domnului” a fost din lemn, în timp ce Vadim Șterbate susține că această biserică era din nuiele cu lut, dar mai târziu a apărut lângă ea o altă biserică, din lemn (Brihuneț 2013: 513; Șterbate 2019: 139).

Încă de la înființare, schitul a avut conducători, menționați în surse drept „nacialnici”. Primul dintre aceștia a fost ieromonahul Irineu, care din 1806 a fost succedat de ieromonahul Visarion, amintit ulterior de mitropolitul Veniamin în cartea sa de blestem (Mihailovici 1937: 144). Doi ani mai târziu, în postura de „ieromonah nacialnic” îl regăsim pe Gherasim Roșca, care a condus obștea monahală până în 1809 (Sava 1944: 439).

Frățimea monahală din primii ani de la întemeierea schitului se deosebea ca proveniență. Așa, de exemplu, aflăm că în 1806 în schit a fost primit preotul văduv Manolache (Brihuneț 2013: 514). La momentul reorganizării, aici locuiau 10 monahi, care își câștigau existența cultivând pământul care aparținea schitului. Dintr-un document de arhivă aflăm că monahii dețineau și o livadă situată pe teritoriu, care era și sursă de hrană pentru locuitorii acestui așezământ (ANA DgFag. F. 208, inv. 1, d. 3273, f. 25-26.). Știm că acest schit a fost ctitorit inițial de bărbați, dar din cauza numărului mic de locuitori, a fost reorganizat în schit de femei – statut care există și astăzi.

Unii cercetători vorbesc de faptul că această reorganizare s-a produs în 1811, când al treilea stareț, Gherasim Roșca, își încheie activitatea de conducător al așezământului monahal (Puiu 1919: 70; Anuarul 1922: 171; Dicționar 1923: 418; Ilvițchi 1999: 96; Ciocoi 2004: 58; Фролова 2006: 41; Păcurariu 2012: 70; Brihuneț 2013: 514, 516; Țopa 2013: 64; Tabuncic 2014: 125). Mitropolitul Visarion Puiu, în lucrarea sa „Mănăstirile din Basarabia”,² a fost primul care a remarcat că în 1811, în schitul Răciula au fost aduse călugărițe de la desființatul schit Mana, județul Orhei (Puiu 1919: 70).

La rândul ei, Daria Donțu consideră că schitul de călugări Răciula a fost reorganizat în 1809. În acest an, aici a fost numită o singură maică stareță Venedicta (Donțu 2023: 65). Dar oficial asta nu înseamnă o nouă etapă a schitului Răciula cum ar fi cel de femei, pentru că nimeni nu a locuit aici în afară de ea. Abia în 1810 au fost transferate primele călugărițe de la schitul Mana în frunte cu maica Anisia, care a și preluat funcția de maică stareță. În opinia noastră, anume așa începe o nouă etapă în istoria schitului Răciula. În sprijinul ipotezei noastre, cităm un document pe care l-am depistat în arhivă (Registrele de

serviciu al călugărilor din mănăstirile, 1851), conform căruia, de fapt, reorganizarea schitului Răciula a avut loc în 1810 (ANA DgFag. F. 208, inv. 2, d. 3284, f. 154). În document găsim informații referitoare la maicile din schitul Răciula, unde se menționează că în anul 1810 ele au fost transferate aici de la schitul Mana (ANA DgFag. F. 208, inv. 2, d. 3284, f. 154).

Sursele documentare ne permit să constatăm că procesul de stabilire a maicilor în schitul Răciula s-a desfășurat în două etape: prima – în 1810, când au fost transferate 9 maici și ascultătoare, a doua – în 1811, când aici au fost aduse celelalte maici, întrucât la Mana, până la închiderea schitului locuiau 72 de maici și 7 ascultătoare, și maica stareță, un total de 80 de persoane (ANA DgFag. F. 773, inv. 1, d. 411, f. 33v). În acest context, menționăm că cercetătoarea Daria Donțu consideră că în toamna anului 1811, odată cu strămutarea maicilor rămase la Mana, a început efectiv activitatea spirituală și economică a schitului de la Răciula (Donțu 2023: 66).

În ceea ce privește schitul Mana, așezământul de unde au plecat primele maici la Răciula, Dmitrii Șceglov într-un articol, publicat în revista „Кишиневские епархиальные ведомости” (Buletinul Eparhial al Chișinăului), menționa că schitul se afla la Orhei, nu departe de mănăstirea Curchi. Mai aflăm că a acest schit nu avea pământ propriu și a fost întemeiat la hotarul moșiei lui Panait Scardeli (Щеглов 1898: 510). Între el și maicile schitului Mana s-a iscat un conflict, care a durat între 1809 și 1810 (Donțu 2023: 63).

Astfel, în toamna anului 1810, după ce Exarhul Gavriil Bănulescu-Bodoni a încercat în repetate rânduri să ajungă la o înțelegere cu proprietarul moșiei Mana pentru a transfera o parte din pământul său schitului, după negocieri nereușite, a decis desființarea schitului Mana (Brihuneț 2013: 514).

Să remarcăm că mitropolitul Gavriil Bănulescu-Bodoni a adus o contribuție semnificativă la dezvoltarea bisericii din Basarabia, intervenind în situații conflictuale în care uneori se întâmpla să fie bisericile și mănăstirile. Suntem de acord cu Aliona Grati, care, în scopul de a scoate în evidență activitatea acestei personalități bisericești, afirmă că mănăstirilor le-a oferit sate, iar „contribuțiile lui în cultură și la menținerea flăcării spiritualității în Basarabia” au fost enorme (Grati, Vornicu 2021: 6).

Deja în martie 1813, Panait Scardeli se adresează Mitropolitului Chișinăului și Hotinului Gavriil Bănulescu-Bodoni cu o scrisoare în care își recunoaște greșeala și își exprimă regretul față de situația conflictuală generată de acesta, ce a dus în cele din urmă la desființarea schitului aflat pe proprietatea sa. Panait Scardeli subliniază că biserica schitului, cu

hramul Sfântului Nicolae „stă de doi ani (din 1810 – R. G.) închisă, în ea nesăvârșindu-se nici o slujbă religioasă” (ANA DgFag. F. 205, inv. 1, d. 89, f. 15). Prin această scrisoare, Panait Scardeli i-a cerut iertare mitropolitului și ruga să fie trimis un preot la această biserică. Pentru a remedia situația și a evita distrugerea sfântului locaș, proprietarul cerea ca acesta să fie transformat într-o biserică parohială, care să servească celor 82 de locuitori aflați pe moșia sa Mana. În urma examinării cererii, la 11 martie 1813, mitropolitul Gavriil a acceptat transformarea bisericii schitului desființat Mana în biserică parohială (ANA DgFag. F. 205, inv. 1, d. 39, f. 1).

În rândurile ce urmează, considerăm că este necesar să ne oprim mai în detaliu asupra starețelor schitului Răciula. Astfel, prima stareță a fost monahia Anisia (1809–1820), urmată de monahia Olimpiada (1820–1832), monahia Nicandra (1832–1838) și a patra, monahia Venedicta, care a slujit în perioada 1838–1842 (Мурзакевич 1848: 324; Защук 1862: 218-219; Donțu 2023: 7). În ceea ce privește stareța Anisia, aflăm că la momentul numirii sale ca stareță avea 57 de ani și și-a îndeplinit atribuțiile până în 1820, când a fost tunsă în schimă cu numele Ana (DGAN. F. 208, inv. 2, d. 192, f. 12).

Prezintă interes și datele despre maicile menționate la Răciula în primii ani după transformarea schitului în cel de femei. O analiză a documentelor arată că, în funcție de naționalitate, majoritatea maicilor: Sofronia (Sofia Zolozovscaia), Olimpiada (Maria Malorunova), Matriona (Maria Ruleva), Mariomia (Maria Romanova), Agafia (Agafia Buzălcova), Irina (Iuliana Rusova), Marfa (Maria Matveeva) și Elizaveta (Evdochia Polictova) erau de origine ucraineană, numai una dintre ele – Veniamina (Tecla Stavilova) era „moldoveancă” (ANA DgFag. F. 208, inv. 2, d. 3284, f. 154-156).

Este interesant statutul social al familiilor din care provin aceste măicuțe – ele erau din țărani. De remarcat că, potrivit surselor, măicuțele veneau în schit după ce rămăneau văduve, doar una dintre ele, maica Maromia (cu nume de mirean Maria Romanova) nu a fost niciodată căsătorită.

Izvoarele ne permit să-i identificăm pe cei care au fost printre primii stabiliți la schitul Mana, printre acestea erau Maromia (în 1782) și Irina (1797). Mai mult, măicuțele Marfa și Elizaveta au venit în schit în anul 1800, iar în 1807 – Matriona și Olimpiada. Cu doi ani înainte de desființarea schitului, adică în 1808, aici se stabilesc Agafia și Sofronia.

Tunderea în monahism a măicuțelor s-a produs, de asemenea, de-a lungul anilor. Măicuța Irina a fost una dintre cele care, în 1805, cu permisiunea mitropolitului Veniamin, a trecut în tagma călugărească.

În 1809, au fost călugărite Sofronia și Agafia, iar în 1810 – Olimpiada, Marfa și Veniamina. Ascultătoarea Maria Ruleva a fost tunsă în monahism în 1811 cu numele Matriona. Interesantă este biografia măicuței Mariomia (nume de mirean – Maria Romanova), care a fost tunsă tocmai în 1832 de arhimandritul Benedict (ANA DgFag. F. 208, inv. 2, d. 3284, f. 155). Acest lucru ne permite să spunem că nu a existat o perioadă anume de pregătire pentru monahism. Din informațiile documentare referitoare la maicile de la schitul Mana, transferate la Răciula, reținem faptul că cinci (Matriona, Olimpiada, Mariomia, Marfa, Elizaveta) din cele nouă măicuțe au primit călugăria în schitul nou întemeiat, la Mana acestea aflându-se doar o perioadă, însă trăiesc adevărata viață monahală la Răciula, unde nefiind la o vârstă înaintată, vor putea contribui activ la dezvoltarea noului schit.

Documentele ne permit să stabilim nivelul de educație – majoritatea aveau puțină cunoștință de carte, doar Mariomia știa „să citească și să cânte”. Din surse mai aflăm că toate călugărițele aveau „un comportament bun” (ANA DgFag. F. 208, inv. 1, d. 3273, f. 26). Atrage atenția cazul călugăriței Elizaveta, care a trăit o viață lungă, fiind scoasă din state (pensionată) la vârsta de 95 de ani (în 1830) (ANA DgFag. F. 208, inv. 1, d. 3273, f. 26). Au fost cazuri când membrii familiei locuiau într-un așezământ monahal. Aici putem arăta exemplul schimonahiei Serafima și al fiicei sale Matriona, care la începutul anilor 1800 au viețuit împreună în schitul Mana. Mai mult, din documente rezultă că stareț al mănăstirii Vărzărești în aceeași perioadă era fiul Serafimei, Victor (ANA DgFag. F. 733, inv. 1, d. 331, f. 1-3).

De remarcat că, spre deosebire de Mana, aici schitul avea livadă, pământ arabil, o moară pe apa râului Ichel și o pădure, ceea ce le permitea călugărițelor să se hrănească singure și să nu depindă de nimeni. La schitul Răciula maicile nu erau forțate să lucreze peste puterea lor fizică, așa cum reiese dintr-un document din 1811, care menționa că acestea trebuiau să lucreze conform „capacităților lor de muncă” (ANA DgFag. F. 733, inv. 1, d. 331, f. 1-3). După rânduiala moștenită de la înaintașii lor, maicile au continuat să ducă un trai independent, locuind fiecare în propria casă, de care aveau grijă singure și în jurul căreia se afla un lot de pământ.

Documentele permit să se vadă bogăția unor măicuțe din perioada cercetată. Așa, în 1811 călugărița Matriona (fica schimonahiei Serafima) deținea o mică avere, printre care: mantii – 12 arșini și pânză – 20 arșini (ANA DgFag. F. 733, inv. 1, d. 331, f. 3).

Documentele atestă și unele conflicte pe care le-au avut locuitorii schitului Răciula cu stăpânul moșiei Păulești în primii ani după înființare. Așa, de

exemplu, în 1804, obștea monahală a avut judecată cu stăpânul moșiei Păulești, postelnicul Ion Carp (Leașco 2012: 213). Procesul se desfășoară în felul următor: vornicul de poartă și alți boieri au mers la fața locului și au hotărât să întocmească „harta închipuitoare” și totodată să aibă carte de blestem. Din această cauză, starețul așezământului monahal s-a adresat mitropolitului Veniamin Costache, care, la rândul său, la 25 februarie 1804 a emis o carte de blestem, unde îi atenționează pe toți cei care în viitor vor voi să facă nedreptate schitului (Mihailovici 1937: 144-145).

Textul blestemului este cât se poate de înspăimântător și este menit să împiedice pe oricine să nu îndrăznească să se atingă de averea schitului. Potrivit mentalității Evului Mediu, acest blestem urma să oprească orice faptă de a fi însușit pe nedrept bunurile acestuia, iar cu judecata lui Dumnezeu amenința pe cei rău intenționați, iar pe cei ce vor respecta îi încununa cu binecuvântare. Credem că această carte de blestem a avut o mare putere, întrucât a fost consfințită și emisă de cea mai înaltă entitate bisericească, însuși mitropolitul țării. În așa fel, schitul Răciula a fost protejat prin carte de blestem (ANA DgFag. F. 733, inv. 1, d. 331, f. 3).

Au existat și dispute între fețele duhovnicești. Așa, de exemplu, în 1811 călugărița Matriona l-a dat în judecată pe fratele ei, starețul de la Vărzărești Victor, pentru că, după ce lucrase pentru el timp de șase ani, nu primise ca răsplătă junca pe care acesta i-o promisese. Judecata bisericească, pronunțată de Dicasterie, l-a obligat pe stareț să-și onoreze promisiunile.

Schitul Răciula încă de la începuturi avea legături cu alte locașe sfinte. Astfel, aflăm că la 18 mai 1808, ieromonahul Gherasim Roșca și preotul Manolache au participat în calitate de martori la procesul ctitoriei mănăstirii Țigănești (Sava 1944: 439).

În baza celor expuse mai sus, am ajuns la următoarele concluzii: 1. Schitul de bărbați Răciula a fost fondat la sfârșitul secolului al XVIII-lea, în 1798; 2. Din cauza numărului mic de locuitori, în 1809 acest așezământ sfânt a fost desființat; 3. În 1810, schitul ctitorit inițial de bărbați a fost reorganizat în schit de femei, când aici au fost transferate măicuțele de la schitul Mana; 4. Noua comunitate de călugărițe se deosebea prin vârstă (cea mai în vârstă avea 95 de ani), origine etnică (ucraineni, „moldoveni”), alfabetizare (puțin știutori de carte și cei care știau să citească și să cânte). 5. Social, aproape toate proveneau din familii de țărani.

Abrevieri

MEF – Moldova în Epoca Feudalismului.

DGAN – Direcția Generală a Arhivei Naționale

Note

- ¹ În fondul Consistoriului Duhovnesc al Chișinăului al Arhivei din Chișinău se află un document ce face aluzie la faptul că în anii '40 ai a sec. al XIX-lea în Schitul Răciula se găsea un document domnesc, adică confirmarea Voievodului Ipsilanti (DGAN. F. 208, inv. 2, d. 3273, f. 74).
- ² Referitor la lucrarea „Mănăstirile din Basarabia”, Mircea Păcurariu menționează că ea a fost întocmită în baza puținelor informații pe care Visarion Puiu le-a putut culege în calitate de rector al Seminarului Duhovnesc din Chișinău. Autorul mai consemnează că deși conține lacune de informare, totuși lucrarea mitropolitului rămâne o operă de referință până în prezent (Păcurariu 2012: 25).
- ³ Arșin – unitate de măsură a lungimii, de proveniență rusă, egală cu 71,12 cm. (Tomuleț 2014: 88).

Referințe bibliografice

- Agenția Națională a Arhivelor. Direcția Generală a Fondului Arhivistic Guvernamental (ANA DgFag.). F. 205, inv. 1, d. 39, 89, 99, 240.
- ANA DgFag. F. 208, inv. 1. d. 3273; inv. 2, d. 192, 3273, 3284; inv. 3, d. 148; d. 242.
- ANA DgFag. F. 733, inv. 1, d. 331, 411.
- Anuarul. 1922. Anuarul eparhiei Chișinăului și Hotinului (Basarabia): Ediție oficială. Chișinău: Tipogr. Eparhială.
- Brihuneț M. 2013. Mănăstirea Răciula. În: Mănăstiri și schituri din Republica Moldova. Chișinău, p. 510-526.
- Ciocioi Gh. 2004. Ghidul mănăstirilor din Basarabia. București: Arca Învierii.
- Ciocioi Gh., Ilvițchi L. 1999. Mănăstirile și schiturile din Basarabia. Chișinău: Casa cărții „Mitropolit Petru Movilă”.
- Dicționar. 1923. Dicționar statistic al Basarabiei. Chișinău: Tipografia Societății anonime „Glasul Țării”.
- Donțu D. 2023. Mănăstirea Nașterea Maicii Domnului Răciula. Pagini de viață. Chișinău: Tipografia Centrală.
- Grati A., Vornicu N. 2021. Mitropolitul Gavriil Bănulescu Bodoni: „portretul complet” al unei personalități providențiale. În: Dialogica. Vol. II. Chișinău, p. 6-13.
- Leașco I. 2012. Păulești. În: Localitățile Republicii Moldova. Vol. X. Chișinău, p. 212-220.
- Mihailovici P. 1937. Satul Nișcani după documente și tradiții. În: Buletinul Institutului Social Român din Basarabia. Tom. I. Chișinău, p. 125-158.
- Moldova. 1961. Moldova în epoca feudalismului (MEF). Vol. I. Documente slavo-moldovenești (veacul XV – întâiul pătrar al veacului XVII). Alc.: P. Dmitriev, D. Dragnev, E. Rusev, P. Sovietov. Chișinău: Știința.
- Moldova. 2008. Moldova în epoca feudalismului. Vol. XI. Documente privitoare la istoria Țării Moldovei în secolul al XVIII-lea (1787–1800): (Cărți domnești și zapise). Alc.: D. Dragnev, E. Bociarov, L. Sfetlicinai, V. Constantinov. Chișinău: CEP USM.
- Păcurariu M. 2012. Basarabia, aspecte din istoria Bisericii și Neamului Românesc. București: Trinitas.

Puiu V. 1919. Mănăstirile din Basarabia. Vol. XI. Chișinău: Tipografia de editură națională „Lucașul”.

Sava A. 1944. Documente privitoare la târgul și ținutul Orhei. București: Editura Institutului de Istorie Națională.

Tomuleț V. 2014. Basarabia în epoca modernă (1812–1918). (Instituții, regulamente, termeni). Ed. a 2-a, rev. și ad. Chișinău: Lexon-Prim.

Tomuleț V., Tabuncic S. 2014. Mărturii istorice privitoare la mănăstirea și comuna Răciula. În: Anuarul Institutului de Istorie. Chișinău, p. 118-145.

Țopa T. 2013. Răciula. În: Localitățile Republicii Moldova. Vol. 11. Chișinău, p. 62-69.

Șterbate V. 2019. 99 de atracții turistice din Moldova. Chișinău: Prut.

Ганицкий М. 1883. Монастыри в Бессарабии. În: Кишиневские епархиальные ведомости. Кишинев, № 16, с. 530-552. / Ganitskiy M. 1883. Monastiri v Bessarabii. In: Kishinevskie eparhialnyye vedomosti. Kishinev, no. 16, s. 530-552.

Защук А. 1862. Материалы для географии и статистики России, собранные офицерами Генерального штаба. Бессарабская область. Часть 1. СПб.: Тип. Э. Веймара. / Zashchuk A. 1862. Materialy dlya geografii i statistiki Rossii, sobrannye oficerami General'nogo shtaba. Bessarabskaya oblast'. Chast' 1. SPb.: Tip. E. Vejmara.

Мурзакевич Н. 1848. Сведения о некоторых православных монастырях епархий Херсонской и Кишиневской. În: Записки Одесского Общества Истории и Древностей. Т. II. Одесса, с. 302-329. / Murzakevich N. 1848. Svedeniya o nekotoryh pravoslavnyh monastyryah eparhij Hersonskoj i Kishinevskoj. In: Zapiski Odesskogo Obshchestva Istorii i Drevnostej. T. II. Odessa, s. 302-329.

Фролова Г. 2006. 7 монастырей Молдовы. Кишинев: Национальный Центр Усовершенствования Кадров Индустрии Туризма. / Frolova G. 2006. 7 monastyrej Moldovy. Kishinev: Nacional'nyj Centr Usovershenstvovaniya Kadrov Industrii Turizma.

Щеглов Д. 1898. Об упраздненных монастырях Бессарабии. În: Кишиневские епархиальные ведомости. Кишинев, № 16, с. 506-515. / Shcheglov D. 1898. Ob uprazdnennyh monastyryah Bessarabii. In: Kishinevskie eparhial'nye vedomosti. Kishinev, no. 16, s. 506-515.

Ruslan Grecu (Chișinău, Republica Moldova). Doctorand, Universitatea de Stat din Moldova.

Руслан Греку (Кишинев, Республика Молдова). Докторант, Молдавский государственный университет.

Ruslan Grecu (Chisinau, Republic of Moldova). PhD student, Moldova State University.

E-mail: grecu.rustic88@gmail.com

ORCID: 0009-0003-3573-571X